

NEMZETKÖZI SZEMLE

(Az Országos Pedagógiai Könyvtár anyaga alapján)*

Witzlack, G.: AZ ISKOLAÉRETTSÉG MEGÁLLAPÍTÁSÁNAK GYAKORLATI TAPASZTALATAI. Pädagogik, 1968. No 3. 225–238. p. Az *iskolaérettség* komplex feltételeit és megállapításának módszereit taglaló tanulmányban a Német Központi Pedagógiai Intézet több éves kutatásainak eredményeit foglalja össze a szerző. Elsősorban az iskolaigazgatóknak kíván gyakorlati útmutatást adni a gyermekek felvételéhez, mert az 1. osztályban szoros összefüggés áll fenn az iskolaérettség és a bukás között. Nem minden esetben állapítható meg feltétlen biztonsággal az iskolaérettség (azon tulajdonságok, képességek és készségek összessége, amelytől az 1. osztályban az eredményes tanulás függ és amely optimálisan figyelembe veszi a gyermekek életkori sajátosságait és az egyéni fejlődési eltéréseket), de a marxista nevelélektan számos döntő tényező feltárásával már lehetővé teszi a probléma megközelítő megoldását. Az iskolaérettség eldöntésekor a gyermeki személyiség fejlettségi színvonalát komplex módon, a teljesítmény és a magatartási sajátosságok alapján kell vizsgálni: 1. testi fejlettség, érzékszervi reakciók és neuropszichikai sajátosságok, különösen patológikus beszédzavarok; 2. a tanulás iránti érdeklődés, kitartás, feladatmegoldási készség; 3. tanulási képesség; 4. a közösségi magatartás jellegzetességei; 5. az önállóság foka; 6. a fogalomalkotási készség színvonala; 7. a beszédképesség; 8. környezetismeret; 9. a mennyiségi és számfogalmak ismerete; 10. formaérzék; 11. az író-és rajzeszközök kezelése; 12. fáradékonyág és pszichológiai terhelhetőség. Normális gyermekeknél az iskolaérettség elérése elsősorban az óvodai neveléstől és a gyermekek szociális környezetétől és körülményeitől függ. Óvakodjunk attól, hogy biológiaiag determinált késői fejlődés diagnózisa esetén a döntés a szociális körülmények figyelembevétele nélkül történjék, mert gyakran egyéni foglalkozással kiegyenlíthető az elmaradás. Sok esetben bebizonyosodott, hogy amikor a pedagógus, az orvos és a pszichológus többszöri vizsgálat alapján nem javasolta a felvételt, a nagy tapasztalatokkal rendelkező tanítónő segítségével a gyermek fejlődésképesnek bizonyult, és további tanulmányaiban is jó átlageredményt ért el. Ilyenkor a tanulási képesség megállapításához hosszabb idő szükséges, ezért folyamatosan és hónapokig kell foglalkozni a gyermekkel. Az iskoláztatás elhalasztása csak kivételes esetekben indokolt. Ezt bizonyítják a cikkben közölt, a Német Központi Pedagógiai Intézetben kidolgozott tesztvizsgálatok. Különösen nagy gondossággal kell vizsgálni a kislétszámú osztályokba utalt debilis gyermekeket. Ha az 1. osztályba felvett tanuló nem felel meg az iskolaérettség követelményeinek, csak szervi fogyatékossg (pl. debilitás) esetében kötelezhető az iskola elhagyására. A pedagógusnak mindig el kell követnie, hogy a megfelelő korú gyermek sikeresen végezze el az 1. osztályt. A korábban érő gyermekek nem utasíthatók el csupán azért, mert néhány hét vagy hónap választja el őket a hivatalosan megállapított iskoláztatási életkortól.

* A fordításokat a budapesti pedagógusok személyesen, a vidékiek pedig könyvtári kölcsönzés formájában igényelhetik az Országos Pedagógiai Könyvtártól. (Budapest, V., Honvéd u. 19.)

A MAKARENKO-KUTATÁS IDŐSZERŰ PROBLÉMÁI. Pädagogik, 1968. No 3. 267—271. p. Gmurman szovjet kutató az Októberi Forradalom 50. évfordulója alkalmából Berlinben (1967. október) rendezett tudományos konferencián a Makarenko-kutatás időszerű problémáiról tartott előadást. Makarenko pedagógiai munkássága nemzetközi jelentőségű, műveit az összes világnyelvekre lefordították, életét, tevékenységét, eszméit számos könyv és tanulmány elemzi. Makarenko életművének és életútjának mélyebb feltárásával jelenleg is több szovjet neveléstörténész foglalkozik (pl. N. E. Fere, N. A. Ljalin; a közelmúltban jelent meg N. P. Nyeesinszkij Makarenko-kötetének átdolgozott és bővített kiadása: „A. Sz. Makarenko élete és pedagógiai munkássága, Kijev, 1967”), de még megírásra vár a nagy szovjet pedagógus tudományos életrajza. A Makarenko-kutatás fő feladata, hogy alkotóan dolgozza fel Makarenko pedagógiai rendszerét, sokoldalúan és tárgyilagosan tárja fel a nevelés dialektikájára vonatkozó útmutatásait (nevelési stílus, a gyermek- és pedagógusközösség kialakítása, az érzelmek, szükségletek, érdeklődés, motiváció, az etikai és esztétikai nevelés kölcsönhatásai). Makarenko nemcsak mint író és pedagógus, hanem mint pszichológus, az etika és szociológia művelője is értékes számunkra.

Atkinson, R. C.: OLVASÁSTANÍTÁS SZÁMÍTÓGÉPPLEL. Programmed Learning and Educational Technology, 1968. No. 1. 25—37. p. A stanfordi kísérlet ismertetése. IBM computer segítségével tanítanak kisgyermekeket olvasni. Alkatrészei: központi computer, lemeztároló egységek, ellenőrző készülék, vetítőberendezés, katódsugárcső, világító nyíl, klaviatúra és magnószalag. A computerbe betáplált feladatoknak megfelelően a képernyőn megjelennek a képek, a magnószalag adja az utasításokat és a gyermek a kérdésre kiválasztja a megadott válaszok egyikét. A gép azonnal visszkapcsol és értékeli a feleletet. 1967-ben végezték az első kísérleteket. Az osztály egyik része olvasni, a másik számolni tanult a géppel. Az eredmények úgy az olvasásban, mint a matematikában felülmúlták a várakozást.

Silberman, H. F.: A SZÁMÍTÓGÉP ALKALMAZÁSA AZ OKTATÁSBAN. Programmed Learning and Educational Technology, 1968. No. 1. 7—17. p. A számítógép aktív segítséget nyújthat az oktatáshoz: az ismeretek begyakorlásához, a logikai gondolkodás elsajátításához, az ismeretek ellenőrzéséhez. Iskolai adminisztrációban is jól felhasználható (költtségvetés, statisztika stb.). A számítógépek ma már nélkülözhetetlenek az oktatásban, ezért a tanárokat külön tanfolyamon kell kezelésükre oktatni. Tekintettel a nagy költségekre, arra kell törekedni, hogy egy központi számítógép több iskolát lásson el.

A 4. OSZTÁLY SZÁMÁRA KÉSZÜLT KÍSÉRLETI „MATEMATIKA” TAN-KÖNYVEKBŐL. Matematika v Skole, 1968. No 2. 26—42. p. A I. Markusevics által szerkesztett 4. osztályos matematika tankönyv első részének két fejezete. Az elméleti anyag rövid összefoglalása után a tananyagegység tömör és világosan megfogalmazott kérdések formájában van feldolgozva. Az „Egyenlőtenség” című fejezet a következőképpen tagolja az anyagot: Változó; Igaz vagy nem igaz?; A megoldások halmaza; Től-ig. A „Kifejezések” című fejezet témái: Milyen a számkifejezések felépítése?; Kifejezések változókkal; Kifejezések összehasonlítása. V. I. Levin 4. osztályos matematika tankönyvéből a „tizedestörtek” fejezetét ismerhetjük meg. A fejezet felépítése: Közöséges törtek (A 2. és a $\frac{0}{10}$ osztályban tanultak ismétlése és általánosítása): 1. A törtek elnevezése, 2. A törtek meghatározása és írásmódja, 3. Valódi és áltörtek. Vegyes számok, 4. A természetes számok tört formában való ábrázolása. 5. Az egész számok kizárása az áltörtek közül, a vegyes számok ábrázolása áltört formájában, 6. A számegegyenes, 7. Törtek összehasonlítása értékük szerint. A mérés tizedes módja.

A tizedes törtek írása és olvasása. Minden fejezet szemléltető feladatokat és különböző példákat tartalmaz.

Duclos, D.: A CSOPORT FOGALMA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA ALSÓ TAGOZATÁBAN. Bulletin de l'association des professeurs de mathématiques de l'enseignement public, 1968. No 200. 39–40. p. Tíz év tapasztalatai azt mutatják, hogy a korszerű *matematika* egyes fogalmai – melyeket eddig csak az egyetemen tanítottak – már egészen kis gyermekek számára is hozzáférhetőek. Ilyenek: halmaz, reláció, struktúra stb. A szerző logikai ábrákon mutatja be, hogyan lehet a csoport fogalmát az elemi iskolai tanulók számára érthetővé tenni. A Dienes professzortól származó példák egyszerű logikai műveleteken alapszanak.

Haugstrup, R.: AZ ÚJSÁG MINŐ TANANYAG. Danish Foreign Office Journal, 1968. No 1. 19–21. p. A dán sajtó öt évvel ezelőtt Oktatási Bizottságot alakított, amelynek feladata, hogy *újságolvasásra nevelje a tanulói ifjúságot*. Elsőnek a Gladsaxe-i helyi tanács csatlakozott a mozgalomhoz, minden iskola hatféle újságot kap, osztályonként 15 példányban, az iskolai tanács javaslatai alapján. Az újságok felhasználása az oktatásban több célt szolgál: a társadalmi problémák behatolnak az iskolába, az újságok bővítik az ismereteket, vitára és önálló gondolkodásra ösztönöznek, kiegészítik a tankönyvek tartalmát, fejlesztik a kritikai érzéket a hírközlő eszközök vonatkozásában. A sikeres és népszerűvé vált Gladsaxe-i kísérlet nyomán ma már naponta sokezer újság iskolai tananyag. A Sajtó Bizottság több ezer pedagógus számára folyamatosan módszertani szemináriumokat szervez és jegyzeteket bocsát a hallgatók rendelkezésére. Utazó felügyelőcsoportok szervezését is tervezi, hogy a mozgalom gyorsan eljusson az 1300 általános iskola 24 000 pedagógusához. Csatlakoztak e kezdeményezéshez a gimnáziumok, a pedagógiai főiskolák, az esti és továbbképző iskolák, az Ungdomsskolek (14–18 éves fiatalok számára szervezett, 72 órás téli iskola szabadon választott gyakorlati és elméleti tárgyakkal), sőt a fegyveres erők is. Propagandafilmet is készített a Sajtó Bizottság az iskolai újságolvasásról, amely különösen az Ungdomsskolekben és az ifjúsági klubokban jó vitaalap. Az iskolák 50 %-os kedvezménytel vásárolják az újságokat. Anderson oktatásügyi miniszter e célra további anyagi támogatást ígért.

DOCIMOLÓGIA. LES AMIS DE SEVRES, 1968. No 2. 3–56. p. 1967. májusában Seves-ben kongresszust tartottak a *docimológiáról, az osztályozás tudományáról*. Ez alkalommal döböntek rá arra, hogy a legjobb szándék mellett is igazságtalan a tanárok osztályozása. Az association des Amis de Sevres szakértőket kért fel a kérdés tanulmányozására. A folyóirat közli az erről szóló tanulmányokat. *M. Sire*, tanügyi főfelügyelő Számvetés c. cikkében felhívja a pedagógusok figyelmét az osztályozás igazságtalanságára. Javasolja, hogy ennek bizonyítására végezzenek az iskolákban különböző kísérleteket. Pl. két tanár javítja ugyanazokat a dolgozatokat; egy tanár különböző időpontban javítja ugyanazokat a dolgozatokat; hasonlítsák össze a teszteredményeket az iskolai osztályzatokkal. *J. Pelnard-Considere*, tudományos kutató, az ismeretellenőrző tesztekéről ír. Véleménye szerint, ezek sokkal megbízhatóbban értékelik a tanulók tudását, mint az érdemjegyek. *M. Reuchlin*, az Institut National de l'Orientation Professionnelle igazgatója azt fejtegeti, hogy az osztályozás megjavításához mindenekelőtt a nevelés és oktatás célkitűzéseit kell pontosan meghatározni. *J. Pasquier*, az érettségi hivatal elnöke, az érettségi vizsgával foglalkozik. Véleménye szerint az érettségi nem lehet félelmetes, megfélemlébezhetetlen ítélet, hanem a pályaválasztási irányítási eszköze. Ezért az érettségizető tanároknak figyelembe kell venni a tanuló-dossziékat, amelyek megfelelő jellemzést adnak. Az érettségi elnök segítségé-

vel a homogénebb osztályozásra kell törekedni. *L. Legrand*, az Institut Pedagogique Nationale Pedagógiai Osztályának igazgatója elemzi az objektív osztályozás lehetőségeit. Pontosan meg kell határozni a tanulókkal szemben rámasztott követelményeket. Véleménye szerint helytelen a 20 számjegyű osztályozási rendszert fenntartani, helyette négy kategória bevezetését javasolja: kiváló, jó, megfelelő, elégtelen. Távol vagyunk még attól, hogy ismerjük az igazságos elbírálás titkát, de minden lelkiismeretes pedagógus egyik fő törekvése a tanulók helyes osztályozása.

Miklósvári Sándor

Magyar nevelési folyóirat Jugoszláviában

(*A novi-sadi rádió „Szempont” c. adásából 1968. november 19-én 16⁰²*)

Aladics János riporter:

A vajdasági pedagógusok már régóta hiányát érzik egy olyan nevelési szaklapnak, amely behatóan és szakszerűen foglalkozna az oktatási munka legidősebb kérdéseivel, azonkívül útmutató és problémafelvető szerepe is lenne. Ezt a komoly hézagot hivatott pótolni a Szegeden megjelenő *Módszertani Közlemények* című folyóirat, amely újabban kapható lesz Jugoszláviában is.

E kapcsolatok kezdetéről *Németh István* főszerkesztő ezeket mondta:

Úgy tudjuk, hogy a Fórum Kiadó felvette a *Módszertani Közlemények* a magyarországi nevelőképző intézmények folyóiratát a terjesztendő lapjaik sorába. Ez minket arra ösztönzött, hogy fölkeressük a vajdasági iskolaügyek intézőit, hogy megbeszéléseket folytassunk részben azért, hogy a lap olvashatóbbá váljon, részben pedig azért, hogy az itt fölmerült problémák is lapunk hasábjaira kerüljenek.

Aladics János riporter:

Feltételezzük *Németh* elvtárs, hogy a vajdasági igényekre való tekintettel némileg változni fog a *Módszertani Közlemények* arculata.

A jelek erre mutatnak, a megbeszélések viszont arra utalnak, hogy a problémáink közösek. Itt legfeljebb megerősítettek bennünket abban, hogy azt kell csinálnunk amit eddig, a problémák azonosak. Hisszük azonban, ha ezeknek a megoldását közösen végezzük, hamarabb jutunk eredményre.

Aladics János riporter:

Mi a jelentősége annak, hogy a *Módszertani Közlemények* a vajdasági tanítók és tanárok számára is hozzáférhetővé válik.

Erről *Miklósvári Sándor* a szerkesztőtanács elnöke így vélekedik:

Ennek az a jelentősége, hogy a pedagógusképző intézmények továbbképzési funkcióját is hangsúlyozzuk. A felfogásunk ugyanis az, hogy annak az intézménytípusnak, amely új pedagógusok képzésével foglalkozik, annak — ha korszerű intézmény akar lenni — kötelessége, hogy a már működő pedagógusok továbbképzésével is törődjék. A lap mondanivalója ennek a célnak a szolgálatában áll.

Aladics János riporter:

Véleményünk szerint a magyar neveléstudomány magas, európai színvonalon áll. Mégis érdekelne, hogy *Miklósvári Sándor* véleménye szerint változik-e a közeljövőben a pedagógiai elmélet, de a gyakorlat is, tekintettel a megváltozott szocialista valóságra.

Általános célkitűzésünk, hogy korunk és társadalmunk igényei szerint oktassuk és neveljük a felnövekvő nemzedékeket. Tehát az a válaszom, hogy aszerint változik